Book Reviews

- K.W. Galis, Josef Röder, Felsbilder und Vorgeschichte des MacCluer-Golfes. West-Neuguinea. L.C. Wittich Verlag. Darmstadt. 1959. 162 pp. geill.
 - H.J. de Graaf, Nicholas Tarling, British policy in the Malay Peninsula and Archipelago 1824-1871. Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society. Vol. XXX, Pt. 3 (no. 179).
 - H.J. de Graaf, C. Northcote Parkinson, British intervention in Malaya, 1867-1877. University of Malaya Press, Singapore, 1960. 375 pp. text, 1 ill., 10 maps.
 - A.F.P. Hulsewé, Lea E. Williams, Overseas Chinese Nationalism - The genesis of the Pan-Chinese movement in Indonesia, 1900-1916. The center for International Studies, Massachusetts Institute of Technology (The Free Press, Glencoe, Ill.; 1960). xiv + 235 pp.
- In: Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde 119 (1963), no: 2, Leiden, 217-232

This PDF-file was downloaded from <http://www.kitlv-journals.nl>

BOEKBESPREKINGEN

JOSEF RÖDER, *Felsbilder und Vorgeschichte des MacCluer-Golfes. West-Neuguinea*. L. C. Wittich Verlag. Darmstadt. 1959. 162 pp. geïll.

Als Band IV van de „Ergebnisse der Frobenius-Expedition 1937—1938 in die Molukken und nach Holländisch Neu-Guinea”, uitgegeven door de Johann Wolfgang Goethe-Universiteit te Frankfurt am Main, ligt voor mij Dr. Röder's samenvattende publicatie over de rots-tekeningen en andere historische ontdekkingen aan de zuidkust van de MacCluer-golf; de illustraties in dit boek zijn van A. Hahn.

De hang naar het verleden welke in brede kring valt waar te nemen, heeft ook Nieuw-Guinea, met name het westelijke, ex-Nederlandse, deel, in deze eeuw in de openbare belangstelling gebracht, o.a. door de expositie „Wat rotsen vertellen” in het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam in 1954, waar een deel van de reproducties van Hahn te zien was. Wij raken hier reeds dadelijk één van de tekort-komingen van het boek. Röder vermeldt in de inleiding (p. 1 t/m 4) slechts zijn artikelen welke na 1937 — het jaar waarin de expeditie plaats vond — verschenen, benevens een aantal andere, vooroorlogse, berichten, doch hetgeen na 1945 is gepubliceerd wordt op een enkele uitzondering na niet opgenomen en is de auteur blijkbaar ook niet bekend. Na een beknopt overzicht van de vroegere bronnen omtrent Nieuw-Guinese rotsschilderingen — ò.m. Wichmann en Van der Sande — schrijft Röder laconiek: „Soweit die Entdeckungen in Holländisch-Neuguinea”. (p. 2, regel 16 v.b.). Terwijl toch vóór 1959 nieuwe rots-tekening-vondsten zijn gemeld van de westelijke oever der Geelvink-baai, van de Humboldt-baai-kust, uit het Jafi-gebied ten zuiden van Hollandia, van enige plaatsen ten zuidoosten van Fakfak en nabij Kaimana; en in tijdschriften ook de ontdekking van oude fortificaties op het eiland Batanta en bij het dorp Patipi werd meegedeeld.

Maar laat ik terugkeren tot Röder's boek, dat — zoals hij zelf in het voorwoord zegt — min of meer de vroegere publicaties van zijn hand vervangt. Het boek is gedrukt op goed papier en bevat een uitslaanbare kaart, vele tekeningen en foto's (waaronder een fraaie

uitvouwbare kleurenfoto). Het materiaal werd verzameld gedurende drie maanden in 1937, maar werd helaas bij een bombardement op Frankfurt in 1944 voor een aanzienlijk deel vernield; ook aantekeningen gingen toen verloren. Gelukkig kon met fotocopieën en reeds gepubliceerde gegevens de schade grotendeels worden opgevangen. De indeling van de stof valt te prijzen: de drie gedeelten behandelen successievelijk het land en de bevolking, de (prae)historie en tenslotte als „Katalog” de afbeeldingen met vermelding van de vindplaats. In het tweede deel wordt herhaaldelijk naar de afbeeldingen in het derde gedeelte verwezen. Sommige „motieven”, zoals de visfiguren, de voorouders (matutuo's), de dodenprauwen, de menselijke dieraafbeeldingen of dierlijke mensweergaven worden grondig behandeld, soms misschien met wat teveel fantasie (zie p. 30—33, p. 72—75, p. 90, enz.). Overigens is één en ander aan de insider merendeels bekend; nieuw is — meen ik — de uitvoerige beschrijving van aardewerk-vondsten, vnl. uit de grot Doedomoenir. Bij het lezen van verschillende passages betreurt men het telkens weer, dat de vele genoemde — somtijds terloops en soms zelfs niet bezochte — grotten niet op wetenschappelijk verantwoorde wijze zijn ontgraven (vgl. p. 52 e.a.).

Afgezien nog van de drukfouten e.d. (waarover aanstonds meer), moge ik hierna mijn bezwaren tegen voorliggend boek tot uiting brengen. Ten eerste die, betreffende de beschrijving van milieu en bewoners. Op p. 10 wordt beweerd, dat in het eilandengebied van Argoeni een Indonesische taal wordt gesproken; ten rechte moeten wij spreken van Austronesisch en van drie of vier talen, die echter wel onderling nauw verwant zijn.¹ Ook het over de radjaschappen meegedeelde eist toelichting; dat Argoeni's „Herrschaftsbereich” het Baham-gebied (aan de zuidkant van de MacCluer-golf) en het landschap Bërau (aan de noordwestzijde van genoemde golf) omvatte (p. 9), of dat het voorheen in die beide gebieden het handelsmonopolie bezat (p. 17), is niet geheel juist. Slechts een deel van Baham en niet de Bërau doch een kuststrook ten oosten van de Kamoendan-rivier (Arandai)² stonden enigszins in handelsrelatie met de radja van Argoeni. Het eiland Ogar of Oegar, met het gelijknamige dorp, behoort en behoorde niet tot Argoeni's territorium (p. 9), maar vanouds tot het

¹ J. C. Anceaux: *Languages of the Bomberai Peninsula*... N. Guinea Studiën, 2, 1958; p. 113.

² J. W. van Hille: *Reizen in West-Nieuw-Guinea*. T.K.N.A.G., 24, 1907; p. 587. W. J. Cator: *Radjaschappen in West-Nieuw-Guinea*, idem, 59, 1942; p. 83.

radjaschap Sëkar, evenals het rotstekening-eilandje Taboelinetin. — De paragrafen over de materiële cultuur zijn oppervlakkig, een simpel soort ooggetuige-verslag; de auteur erkent dit trouwens, op p. 9. Röder's opmerking (p. 17), dat het dorp Argoeni — althans in 1937 — het monopolie had t.a.v. de fabricage van allerlei aardewerk (vrouwen stompen de ruwe vormen uit de kleiklomp) en dit over het gehele schiereiland Onin en op de noordelijke oever van de golf verhandelde, is onjuist; reeds tientallen jaren wordt bijv. ook aardewerk gemaakt in de nederzetting Batimboerak, ten zuiden van Kokas. — De mededelingen over adat en agama (d.w.z. de Islam) zijn eveneens tamelijk vlak; over het Islam-ritueel wordt iets verteld, maar gezien het onderwerp van het boek zou het vermelden van prae-islamitische survivals meer gewenst zijn (p. 20 vlg.). Röder echter schrijft: „Die alte heidnische Religion und ihre Sitten sanken dahin” en de Islam gaf daarvoor in de plaats ritën van de geboorte tot het graf (p. 21). Maar dit is een abuis; het archaische ritueel leeft ten dele nog steeds en presenteert zich zelfs nog openlijk bij huwelijkssluitingen en bij de, drie maanden durende, dodenfeesten (bijv. nog in 1957). — Op p. 22 stipt de schrijver aan, dat in de Molukken historische geschriften en archieven de geschiedkundige kennis van de bewoners grote steun geven, iets wat op Nieuw-Guinea niet zou voorkomen, doch waarvoor o.a. de rots-schilderingen als zichtbaar historisch monument in de plaats treden. Er is mij echter één uitzondering bekend; de radja van het niet ver van Argoeni gelegen Roembati bezit een, in arabisch schrift gestelde, oude maleise familie-kroniek. Daar de radja's van Argoeni, Sëkar, Sisir en Patipi oorspronkelijk vazallen waren van de Roembati-vorst zal er over Argoeni ook wel iets in de kroniek te vinden zijn.

Ten tweede enig commentaar op het beschreven dodenritueel c.a. (p. 55 vlg.). Er zijn een aantal rotstekeningen (p. 137, no. 9, 10, 12 en p. 139, no. 19), waarin duidelijk „bemande” (?) boten met opgaande voor- en achterstevén zijn te herkennen die aan boord een boom hebben (ook p. 82). Hoewel onmiddellijk in de herinnering opduiken de Lampongse scheepjesdoeken, waarop schepen staan afgebeeld met een „levensboom”,³ denkt Röder, dat deze schilderingen een „mehr historischen als sepulkralen Charakter” moeten bezitten (p. 92). Elders

³ G. Tillmann: De metalen bakken van Zuid-Sumatra en de diervoorstellingen op de zg. Kroë-doeken. *Cultureel Indië*, 1, 1939; p. 16-19.

G. Tillman: Iets over de weefsels van de Kroë-districten in Zuid-Sumatra. *Maandbl. v. Beeldende Kunsten*, 15, 1938; p. 10-16.

A. Steinmann: Les „tissus à jonques” du Sud de Sumatra. *Revue des Arts asiatiques*, 11, 1937.

echter meent ook hij, dat de scheepjesafbeeldingen dodenschepen weer-geven, te meer daar sommige aangetroffen doodkisten planken hadden, besneden in de vorm van een prauw (ook met golfmotieven?), terwijl in één geval er een pagaai bij werd aangetroffen (p. 56). Röder verklaart (p. 56), dat de doden in Hockerstellung in zulke doodkisten werden neergelegd (of op de grond), maar ter plaatse bleek mij een aantal jaren geleden, dat dikwijls, enige tijd na een gewone teraardebestelling, de familie de schedel (met of zonder enkele grote beenderen) opgroef en die dan deponeerde in de door Röder bezochte en beschreven dodennissen of -grotten. Natuurlijk kunnen de beide genoemde wijzen van dodenbestel wel naast elkander zijn voorgekomen (samenhangend met bijv. de sociale status van de overledene?).⁴

Ten derde een notitie over het verklaren der tekeningen in het algemeen. Reeds werd geattendeerd op een teveel aan fantasie, een soort geforceerde verklaringen van tekens, die m.i. even goed onvoltooide of ten dele uitgewiste afbeeldingen zijn kunnen. Voorbeeld: een gestyleerde mensfiguur met een zon om het hoofd, terwijl een veren- of haartooi zeker even voor de hand liggend is en t.a.v. dergelijke tekeningen in het Australische eilandgedeelte dan ook zodanig wordt vermeld. Trouwens, Röder heeft het op p. 74 ook over een „Strahlen-oder Federnkranz”. Men beschouwe bijv. de figuren p. 133, no. 3 en p. 153. Tegenover voornoemde „ongeremde” verklaringsdrang ontbreken anderzijds m.i. logische verklaringen. Zo bijv. van de „kreeft” op p. 104; van vogelpoot-sporen op p. 109, no. 34 (idem als in Australië); van de schepen met boom (zie boven); van de ringen aan een snoer (p. 130, no. 3 en p. 137, no. 9, 10, 12), die of een schelp-sieraad of een knopentouw voor de tijdrekening of misschien een generatie-telling kunnen voorstellen⁵; van de handsilhouetten, die uitvoerig door Tichelman en De Gruyter onder de loupe zijn genomen en als machts-, bezitssymbool in vele delen der aarde bekend zijn⁶; van het V-vormige snelteken (op bijlafbeeldingen o.a.), door de zojuist vermelde twee auteurs eveneens besproken en vele malen, in of zonder combinatie met andere tekeningen, aangetroffen.⁷

⁴ Men leze ook D. F. van Braam Morris: Verslag van een tocht naar de Sekar-Baai.

⁵ K. W. Galis: Eerste rotsgravingen in Nederlands Nieuw-Guinea ontdekt. B.K.I., 117, 1961; p. 473/474.

⁶ G. L. Tichelman en W. J. de Gruyter: Nieuw-Guineesche Oerkunst. Deventer. 1944; p. 30, 31. Vgl. ook de hand-beeltenis in de top van Romeinse legioenenstandaarden.

⁷ idem; p. 21.

En ten vierde mogen de dateringspogingen (p. 68 vlg. en p. 84 vlg.) eens nader worden gezien; want wel schrijft Röder, dat hij slechts feiten wil geven en geen theorieën, maar aan een dateringstheorie waagt hij zich toch. Dat er stijlverschillen zijn in de schilderijen (realistische en abstracte) is bij de eerste aanblik duidelijk. Dat de handsilhouetten — en de daarmee verbonden voorouder-mythe — een oude of de oudste phase weergeven schijnt logisch. Om evenwel „provincies”, verschillende „stammen” en/of tijdperken, te onderscheiden wegens de toepassing van (achtereenvolgens) rode, zwarte en witte (gele) kleurstof is gewaagd. Het gelijktijdig gebruiken van deze drie kleuren in ritueel en beschrijving is in Indonesië en Nieuw-Guinea bekend en zelfs bij onderwerpelijke rotstekeningen komt aanwenden van bijv. twee kleuren tegelijk voor. Röder erkent, vroeger optimistischer te zijn geweest t.a.v. de absolute ouderdomsbepaling dan tegenwoordig; er is te weinig houvast. Hij onderscheidt een vier (of vijf)-tal perioden, maar bijv. het criterium grotbewoning is onbruikbaar, daar het gedurende alle perioden voor kwam. Op p. 71/72 merkt Röder op, dat de — vnl. zwarte — scheepsvormen meer gelijken op recenter Indonesische vormen dan op modellen op brons-trommen. Dit is m.i. onjuist, daar men op Nieuw-Guinea zelf ook van ouds prauwen met hoge steven ziet; zowel de Indonesische als de rotstekening-schepen kunnen teruggaan op scheepstypen uit de brons-tijd-migraties. De reeds enige jaren aan de gang zijnde opgravingen in de Niah-grotten te Sarawak leverden o.m. op: dodenbezorging in prauwen, rode prauwschilderingen en samenhang met de Dongso'n-cultuur (brons-megalitisch).⁸ Kennis van genoemde ontdekkingen kan n.m.m. voor Nieuw-Guinea van groot belang zijn. Bronzen bijlen uit de Dongso'n-periode zijn immers reeds uit de laatste jaren, en uit 1903, bekend; dezelfde vorm hebbend als de veelvuldig in Röder's boek weergegevene (vgl. p. 92; p. 96, no. 7, 8; p. 99, no. 10; p. 131, no. 1; p. 150, no. 2; p. 154, no. 34 en ook p. 71, beneden). Röder evenwel acht het verband tussen rode figuren en de brons-tijd slechts secundair (p. 89, boven); hij schrijft deze figuren toe aan neolithische holbewoners, die zelfs in den beginne geen aardewerk kenden.

De volgende aanvullingen op Röder's werk mogen de belangstellende lezer worden voorgelegd. Het in de grot Doedoemoenir en elders ontgraven aardewerk-materiaal (zie p. 58, 60—67) verdient nadere vergelijking met soortgelijke scherven (vnl. van kogelpotten, met of zonder

⁸ Zie o.a. T. Harrison: *New archaeological and ethnological results from Niah caves, Sarawak*. *Man*, 59, 1959, no. 1; p. 7.

voet) die bij Manokwari, op Batanta en in het Sentani-gebied zijn gevonden; sommige versieringen tonen overeenkomst. Interessant is Röder's mededeling — niet in onderhavig boek, maar in een ouder artikel van zijn hand⁹ — dat hij in de Doedoemoenir-lagen A en B 1 scherven had gevonden met respectievelijk „einer Art Gesichterfries” en met „einem Augenornament”. Voor het begrijpen van het gewicht dezer vondsten zij verwezen naar verschenen publicaties.¹⁰ Mogelijk is er relatie met de bronstijd. Ook de zandloper trom (p. 66, no. 8—10) met spiraal-, golf- en mensornament is een vergelijkend onderzoek waard. — Nog meer — en waarschijnlijk gemakkelijker te verrichten — is dit het geval t.a.v. de vraag of er connectie bestaat tussen de rotsschilderingen, tatouagemotieven en boomschorsdoek-versieringen. Imiteerde de bevolking de rotstekeningen? Of zijn alle drie soorten versiering even oud, dus heel oud? Röder roert dit chapter al aan (p. 25 en 88) en ook Tichelman en De Gruyter doen dat (o.c., p. 21, 38, 39). Meer studiemateriaal is nodig. Hetzelfde verband tussen afbeeldingen en tatouage trof ik aan in het Sentani-district,¹¹ terwijl de Midden-Vogelkop-figuren in één van Elmborg's artikelen¹² sterk aan Röder's rotsschilderingen doen denken, evenals de tekeningen op de lichamen van initiandi in het bergland van de onderafdeling Teminaboean.¹³ Verder trof ik op het eiland Noemfoor tatouage aan¹⁴ — een rups aanduidend? — welke zeer gelijk op Röder's rotsschildering op p. 157, no. 5. En zouden sommige puntenreeksen (bijv. p. 105, no. 5) niet aanduiden kunnen het uitgestippelde schema van een — niet afgemaakte — tekening, zoals dit ook wel eens bij tatouage werd opgemerkt?¹⁵ Van belang is natuurlijk ook een comparatieve studie van alle bekende rotstekeningen in oostelijk Indonesië, Nieuw-Guinea en de eilanden ten oosten daarvan. Sneltekens, „lotharingse kruizen”, stralende „zonnen”, plustekens, e.d. vindt men wijdverbreid. — Ethnologisch gezien belangrijk kan zijn de — helaas korte — vermelding van

⁹ J. Röder: *Ergebnisse einer Probegrabung in der Höhle Dudumunir... Nova Guinea*, n.s., 4, 1940; p. 7.

¹⁰ K. W. Galis en F. C. Kamma: *Het fort te Jembekaki*. N. Guinea Studiën, 2, 1958; p. 219.

K. W. Galis: *Het fort te Jembekaki*; addendum. *Idem*, 4, 1960; p. 52-55.

¹¹ o.c. B.K.I., 117, 1961; p. 473 en afb. 67.

¹² J. E. Elmborg: *Fieldnotes on the Mejbrat-people in the Ajamaru district... Ethnos*, 20, 1955; p. 5.

¹³ Ongepubliceerde gegevens van de Gouvernementsarts de Hr. M. van Rhijn.

¹⁴ K. W. Galis: *Biak-Noemfoorse tatouage*. *Kultuurpatronen*, 3/4, 1961; p. 111, afb. 9 (1); p. 114, afb. 21 (1? en 3?)

¹⁵ o.c. *Kultuurpatronen*, 3/4, 1961; p. 113, afb. 20 (3).

de grote handelsvloeden met aardewerk, welke van Argoeni naar de Bintoeni- en Bërau-streken voeren om daar door ruil sago te verkrijgen; elke tocht werd feestelijk — met dansen — ingezet, waarna 's morgens de afvaart in volkomen stilte plaats vond (p. 18). Onwillekeurig denkt men bij het lezen van deze regels aan de bekende „lakatoi”- of „hiri”-vaarten in het Australische deel van Nieuw-Guinea, waarbij de Motu-mannen uit de omgeving van Port Moresby jaarlijks van april tot december met hun aardewerk op de zuidoost-moesson naar de Papua-Golf gingen om daar sago te bemachtigen. Nader onderzoek van dit mogelijk parallellisme is gewenst. — Hier worde tevens de aandacht gevraagd voor de tekeningen waarop prauwen door staande pagaaiers worden voortbewogen (p. 111 en 81), een gewoonte welke momenteel in ons studiegebied aan de zuidelijke MacCluer-golf niet (meer?) bestaat, maar voorheen wel bij Kaimana en nog steeds onder de Marind-anim en ook — dat kan van betekenis zijn — bij de Kokoda in de moerassige kuststrook tussen Inanwatan en Steenkool, aan de noordoever van de MacCluer-golf. — Het kan ook van nut zijn, de afmetingen van de handsilhouetten na te gaan. Zijn het weergaven van pygmoïde mensenhanden (analoog aan die van de huidige berglandbewoners) of zijn ze identiek met die van de grotere kustbevolking? Merkwaardig is, dat diverse schilderijen (bijv. p. 142; p. 149, no. 6 en p. 150, no. 1, 2) gemutileerde vingers vertonen; zulk een mutilatie — als rouwgebruik — komt nog altijd in het Centrale Bergland voor.¹⁶ — Ook uit Röder's publicatie valt te concluderen, dat er blijkbaar een samenhang is tussen rotstekeningen, dodenbestel en de aanwezigheid van water (zee of rivier/beek); hetgeen evenzeer elders was opgemerkt. In dit kader passen goed de voorouderfiguren, de demonen, de dodenschepen, de sneltekens, maar ook vruchtbaarheidssymbolen ter stimulering van het voort- of herleven. — Terloops deelt Röder mee, op p. 133, dat in een grot ten westen van het dorp Foerir vroeger een „zeer groot mens” zou zijn begraven en op p. 136 (regel 4 v.b.), dat volgens deze dorpsbewoners oudtijds een grote vloed alles zou hebben overstroomd. Kennelijk hebben wij hier sobere aanwijzingen voor een zondvloedverhaal en een reus-historie, welke beide verhaaltypen in verschillende streken van Nieuw-Guinea — en daarbuiten — zijn genoteerd (Wandamen, Waropen, Humboldt-baai-gebied, Arso-streek, Jafi, Mappi, enz.). Ook dit behoeft een intensiever onderzoek. — Dan valt nog iets bijzonders

¹⁶ J. C. van Eerde: Vingermutilatie in Centraal Nieuw-Guinea. T.K.N.A.G., 28, 1911; p. 49-65.

op; misschien stellen afb. 3 op p. 101 en afb. 20 op p. 109 — en een tekening op p. 126? — het snelteken: vier wegvliegende vogels, met of zonder een schijf als centrum, voor. Schuster vindt dit motief o.a. op de bamboe-kokers en de schaamgordels van de West-Seranese koppennellers, op de schelp-sierschijf van de Admiraliteits-eilanden en als tattooage-figuur op de Salomons-eilanden. De vogels stellen fregatvogels voor, rond een zonne(?)schijf. Steinmann heeft aangetoond, dat deze figuur als navelornament op beelden van Sepikse koppennellers voorkomt en Von Koenigswald vond het terug op Javaanse raksjasa-afbeeldingen en op Soemba-weefsels (ook Soemba heeft oude koppennellerstradities). Uiteindelijk kan het motief worden teruggevoerd naar Chinese versieringen op brons uit de Han-dynastie (2e eeuw na Ch.).¹⁷

Tenslotte zij de aandacht gevestigd op enige kleine gebreken, deels drukfouten. In voorwoord en inleiding behoeven een aantal nederlandse woorden en eigennamen correctie (vreemde, geheime, Glurtjens, Tichelman, enz.). Op p. 6 worden op een kaart de dorpjes Auramo en Ririmakmak (Siawachwa) vermeld; deze bestaan niet meer. Op p. 69, regel 1 v.b.: niet „S. 112”, maar „S. 121”; op p. 79, regel 20 v.b.: niet „S. 125”, maar „S. 154”; op p. 80, regel 13 v.b.: niet „Nr. 7”, maar „Nr. 1”; op p. 83, regel 3 v.o.: niet „Nr. 10”, maar „Nr. 7”. Verder nog enige onjuistheden elders (ambat i.p.v. ampat, Propança i.p.v. Prapança, e.a.). Over de uitvouwbare kaart het volgende: het dorp Ogar ligt nu midden op de noordkust van het gelijknamige eiland, het dorp Balifawa heet ten rechte Batifjafas, het dorp Patimuri heet Batimboerak, het dorp Kaminakra heet Mandoeni, het dorp Jangkidai heet nu Andamata, het dorp Argoeni ligt thans aan de grote inham aan de zuidkant van het gelijknamige eiland en het gehucht Darewa bestaat niet meer.

Resumerende: de compilatie en omwerking van de voorheen in verschillende tijdschriftartikelen vermelde gegevens over dit deel van Westelijk Nieuw Guinea verdient onze waardering, te meer als men zich de moeilijkheden, welke aan het verkrijgen van dit materiaal waren verbonden, realiseert. Een beperking in het verklaren van de vondsten enerzijds en een uitbreiding van verduidelijkingen anderzijds

¹⁷ G. L. Tichelman: Dr. Carl Schuster on bird designs in the Western Pacific... Cult. Indië, 1, 1939; p. 232-235.

G. H. R. von Koenigswald: Opmerkingen over Chinese en Indonesische invloeden op de kunst van Nieuw-Guinea. Kultuurpatronen, 3/4, 1961; p. 127/128.

ware wenselijk geweest; maar wie of wat is volmaakt? Wij dienen Dr. Röder en de Heer Hahn dankbaar te zijn, dat zij een kwart eeuw geleden in een wereldtaal voor de wetenschap hebben vastgelegd, wat thans mogelijk al vernietigd is.

K. W. GALIS

NICHOLAS TARLING, *British Policy in the Malay Peninsula and Archipelago 1824—1871*. Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society. Vol. XXX, Pt. 3 (No. 179).

De rijke inhoud van dit boek laat zich, afgezien van de duidelijke indeling in zes hoofdstukken met hun sprekende titels, gemakkelijk verdelen in tweeën, n.l. de bemoeienis der Britten met het Maleise Schiereiland, bestemd om deel te worden van het Empire (p. 1—85), en hun moeilijkheden met de Nederlanders in de Archipel, die op een stuk Borneo na, zou opgenomen worden in Nederlandsch-Indië, een deel van het Koninkrijk der Nederlanden (p. 86—214).

Het eerste gedeelte omvat dus de geleidelijke associatie der Inheemse vorsten met de autoriteiten in Singapore, over het algemeen zonder veel verzet en tot wederzijds genoegen en zelfs opluchting.

Het tweede gedeelte had de titel kunnen dragen van: Engeland en Nederland van het verdrag van Londen tot dat van Sumatra, want met uitzondering van wat moeilijkheden met Spanje wordt de tegenstelling dezer beide koloniale landen gedurende dit tijdperk behandeld. Deze antagonie is in hoofdzaken bekend. Geen handboek over de geschiedenis van de Archipel kan er aan voorbij gaan. Hier echter wordt ons een grote schat van feiten en bijzonderheden geschonken binnen een betrekkelijk geringe omvang.

Doch om de vele feiten binnen deze 214 bladzijden te staven behoeft de schrijver behalve 215 klein gedrukte citaten in de tekst nog een 1105 voetnoten. De eveneens klein gedrukte bibliografie telt 14 bladzijden. Er blijkt uit, dat de ijverige schrijver de Engelse archieven naarstig heeft benut en zowel uit Engelse als Nederlandse gedrukte bronnen heeft geput. Blijkbaar heeft hij geen gelegenheid gevonden, om ook Nederlandse archieven te bezoeken. Het resultaat is een zeer compact geschreven verhandeling, die zich, omdat veel binnen een klein bestek is verrat, niet zo gemakkelijk laat lezen.

De stijl is nauwelijks gepassioneerd, koel en zakelijk. Voor geen der mededingers schijnt hij partij te kiezen. Slechts even wordt hij warm bij de beschrijving van James Brooke's ondernemingen. Nu en dan wordt de rusteloze opsomming van feiten onderbroken door een meer algemene beschouwing, die inderdaad node kan gemist worden, maar dan ook zeer verhelderend werkt.

Het conflict Nederland—Engeland gaat in hoofdzaak om de volgende kwestie:

Engeland verdacht er Nederland van door het uitbreiden van zijn gezag over de Archipel, de Engelse handelaars daarvan te willen uitsluiten. Nederland, benadeeld door de handel van Singapore, dat als een magneet de waren naar zich toe trok, poogde met uitbreiding van zijn gezag over de Archipel door afzonderlijke contracten met Inlandse vorsten, tevens zijn handel te beschermen.

De oplossing die ten slotte na jaren van politiek en commercieel geharrewar gevonden werd, was, dat Nederland zijn politieke suprematie in de Archipel mocht vestigen, maar dat het er een liberale handelspolitiek invoerde. Bevorderende factoren waren onder meer het optreden van liberale regeringen in beide landen na 1850, de begeerte naar consolidatie zowel in Malakka als in de Archipel, als het optreden van vreemde kapers op de kust, met name Frankrijk. Vandaar dat het jaar 1851 als scheidingsjaar werd aanvaard.

Zo eenvoudig als dit kan geformuleerd worden, zo ingewikkeld is het politieke spel geweest, dat hier gedurende bijna een halve eeuw gespeeld werd. Het ging niet slechts tussen de regeringen in Londen en den Haag, tussen Batavia en India met Singapore, doch ook de machtige Engelse koopmanshuizen in laatstgenoemde plaats en zelfs die in Batavia deden een flinke duit in het zakje. De positie van het deerlijk beschadigd uit de Napoleontische oorlogen te voorschijn gekomen Nederland was allesbehalve eenvoudig en men moet de moed en de vasthoudendheid bewonderen, waarmee onze voorouders de Engelse aanspraken bestreden, en soms niet zonder succes. Op een deel van Borneo na is het gelukt, de Engelsman politiek buiten de Archipel te houden en daarmee voor de verre toekomst de Indonesische eenheid in hoofdzaak te redden. De grenslijn dwars door het Maleise rijk werd door de Inheemsen destijds reeds als onnatuurlijk beschouwd.

Het is de verdienste van de Hr. Tarling, ons door de doolhof van politieke commerciële feiten en stromingen als gids rond te leiden, waarbij het te betreuren valt, dat een register, dat hierbij zeker op zijn plaats zou zijn geweest, helaas ontbreekt. Het boek ware dan als

naslawerk nog beter tot zijn recht gekomen. Toch blijft het een zéér nuttige samenvatting, die tot dusver ontbrak.

Door de degelijke bronnenstudie van de schrijver werden natuurlijk heel wat nieuwe feiten bekend. Wie had gedacht, dat men aan Britse zijde achter Dubus' kolonisatiepoging aan de Triton-baai te Nieuw-Guinea o.a. het werven van Papoea's voor het Ned.-Indische leger op Java zocht? Men had ze daar tijdens de Java-oorlog goed kunnen gebruiken.

Misschien omdat de schrijver gunstig gestemd is ten opzichte van de liberale gezindheid der partijen, die ten slotte de oplossing der moeilijkheden bevorderde, spreekt hij soms wat afkeurend over de „failure” van het stelsel, genoemd naar G.G. Van den Bosch. Dit lijkt een al te eenvoudige kijk op de afschaffing van dit Cultuurstelsel. Spreekt hij ook niet over het groeien van de Javaanse markt voor stukgoederen ten gevolge der „culture wages, increase of population, and diversion of labour from domestic manufacture”? (p. 110).

Het boek moge wat moeilijk hanteerbaar zijn, men zal er een schat van nieuwe, goed gedocumenteerde gegevens in vinden.

H. J. DE GRAAF

C. NORTHCOTE PARKINSON, *British Intervention in Malaya, 1867—1877*. University of Malay Press, Singapore, 1960. 375 pp. text, 1 ill., 10 maps. Price 45/—.

Terwijl men hier te lande ten aanzien van de z.g. „Koloniale Geschiedenis” bijkans de moed heeft opgegeven en slechts weinigen, en dan nog ouderen, zich op dit blijkbaar impopulair geworden genre toeleggen, dat zich slechts onder de inhoud camouflerende namen voor het publiek durft te vertonen, verheugt dit vak zich buiten onze grenzen in een bijzondere bloei, zelfs in oud-koloniale landen als India en Ceylon. Dit blijkt ook uit het moedige initiatief van de University of Malaya Press, om een twaalfstal delen het licht te doen zien, welke het geheel der Maleise geschiedenis zullen behandelen, van het eerste begin tot het jaar 1957. Het eerste is het bovengenoemde werk, dat een periode uit het hoogtepunt van het dusgenaamde „kolonialisme” — het woord ontbreekt nog bij Koenen en van Dale — tot onderwerp heeft, n.l. de Britse interventie op het Maleise Schiereiland, nadat de kolonie Singapore in 1867 losgemaakt was van het bestuur van uit India en rechtstreeks onder het Colonial Office in Londen was komen te staan.

Het boek besluit met de inrichting van het bestuur over Perak, Selangor en delen der Negri Sembilan, zoals deze onvermijdelijk was geworden na het militaire ingrijpen in de verwarde binnenlandse toestanden van het schiereiland. Deze gebeurtenissen lopen evenwijdig met Nederland's optreden in de Atjehse chaos, waren even noodzakelijk in verband met het gestegen internationaal belang van de Straat Malaka als vaarweg tussen Oost en West.

Voor dit tiental jaren behoeft de schrijver ruim een driehonderd bladzijden, waarin heel wat afverteld wordt, zonder dat de hoofdlijnen of de karaktertekening verloren gaan, hetgeen vooral blijkt uit de verhelderende inleiding.

Alles overziende komt men gemakkelijk tot de overtuiging, dat het echt kolonie worden der Maleise staten weinig heeft van het overweldden en naar vrijheid snakkende gemeenschap.

Terecht spreekt de schrijver ook over een „war as waged by gentlemen”, zonder dat hij brutale misgrepen verbloemt of vergoelijkt. Een zelfde gunstig oordeel zou men over de Engelsche rechtspleging kunnen vellen, wier integriteit vertrouwen moet gewekt hebben.

Doch niet slechts politiek en oorlog hebben des schrijvers aandacht; ook het leven der Europese en Aziatische burgerij te Singapore komt goed uit de verf en wij krijgen een levendige voorstelling van hun doen en laten. Zo vernemen wij dat de pyjama destijds als dracht in de vooravond reeds in volle glorie was, toen in Insulinde slaapbroek en kabaja nog in ere waren. Wij weten dus wanneer en langs welke weg dit oorspronkelijk Voor-Indische kledingstuk de Archipel bereikt heeft en daar zó inheems geworden is, dat omstreeks 1930 een Amerikaans wandelaar door Kemajoran het als een „national dress” kon beschrijven.

Het boek, compact geschreven, bevat zeer veel nieuws en belangrijks. De schrijver heeft tal van nieuwe bronnen aangeboord en het resultaat tussen de tekst en aan het slot gegeven. Er is ook een goed register.

Twee kleine gebreken kleven dit boek aan. Het zou voor het gemakkelijk verkrijgen van een overzicht van de rijke stof bevorderlijk zijn geweest, als de hoofdstukken behalve nummers (van 1—12) ook nog passende namen hadden verkregen. Voorts had ik het zeer op prijs gesteld, indien de uitgever de auteur in staat had gesteld enige der in de tekst besproken foto's (p. 134 en 155) op te nemen. Nu moeten we ons vergenoegen met één fraaie reproductie tegenover de titel van „Mr. Gladstone's first Cabinet, 1868”, dat weinig karakteristiek Oosters heeft. Voor afbeeldingen uit dit tijdperk dienen we „One Hundred Years of Singapore” op te slaan (2 vols. London 1921). H. J. DE GRAAF

LEA E. WILLIAMS, *Overseas Chinese Nationalism - The genesis of the Pan-Chinese movement in Indonesia, 1900—1916*. The center for International Studies, Massachusetts Institute of Technology (The Free Press, Glencoe, Ill.; 1960). xiv + 235 pp.; in - 8°. - US \$ 4,50.

This is in many respects a useful book. It provides a picture of the birth and development of the feeling of national consciousness among the Chinese in the then Netherlands Indies — which is of course quite different from the feeling of ethnic difference which the Chinese with their sense of cultural superiority carried everywhere at all times. In his first, introductory chapter the author gives a brief survey of the setting in which these events took place, and in the second he depicts "the background of the nationalist awakening". Here he mentions "the need for nationalism" as a result of events occurring around the year 1900, enumerating the major Chinese grievances, and their demand for education, also sketching the relations of the Chinese community and the outside world. The third chapter, entitled "The Mobilization for Nationalism", starts with the confucianist revival and then proceeds to describe the reform in education, one of the longest sections of the book (pp. 66—95); here great attention is paid to the establishment of the most important organisation in this field, the Tiong Hwa Hwe Koan or Chinese Association (founded in 1900), which started the modern type of Chinese schools with the National Language as the vehicle of instruction. This followed by a description of the new Chinese Chambers of Commerce or Siang Hwee, and of the Soe Po Sia, in name Reading Clubs, but in fact forerunners of the later branch associations of the Kuo-min-tang. The fourth chapter discusses "Developments in Leadership", starting with the collapse of that curious institution, the so-called Chinese Officers, who were "expected to maintain peace and order in the Chinese districts", but who "did not possess the right to make administrative decisions" (p. 124). Next, a description is given of the new leaders who came to replace these men, "discredited as instruments of Netherlands rule" (*sic*; p. 136), followed by a survey of the visits to the Indies by representatives of the Ch'ing imperial government, and of the diplomatic and consular leaders. The final chapter, entitled "An Evaluation", sketches the accomplishments of the nationalist movement and the weapons used in the struggle for emancipation; in the final ten pages the author offers some general conclusions.

From the above the reader will have realized, that Dr. Williams' book provides a survey of the main events and tendencies of the period, viz. the years between 1900 and 1916. This survey is based to a considerable extent on his readings, the material used including publications by the Chinese in the Indies, both in Malay and in Dutch, Dutch books and articles, and last but not least material from the Netherlands National Archives, the Algemeen Rijksarchief; material in the Chinese language is relatively little, whilst no Japanese studies on the Overseas Chinese have been consulted. That the daily press of the period has been neglected is more serious; the author mentions a number of Chinese dailies published in the Netherlands Indies, but he does not seem to have consulted these (see e.g. pp. 108—109 and notes 105—108 on p. 122), without explaining this omission.

But there are more serious objections. Professor William Skinner in his masterly review article in *The Journal of Asian Studies* XX (1961), p. 353 ff., has already drawn attention to Dr. Williams' misconceptions about the nature of Chinese society at the turn of the century (Skinner, *op. cit.*, pp. 356—358). Here I would add that the author has neglected to provide the reader with a better picture of the diversity of this Chinese society and of the Indonesian background. Being too much concerned with elaborating his — as Professor Skinner has demonstrated — mistaken views about *peranakan* and *singkeh*, Dr. Williams completely forgets to say that the Chinese group, beside the ubiquitous traders, counted among its members e.g. a few large landowners on Java (occupants of the "particuliere landerijen" or private estates, granted before the land-act of 1870), independent agriculturalists in Western Borneo, coolies in the tin-islands of Bangka and Billiton (or Belitung) and on the tobacco plantations of Deli in Northern Sumatra, coolies again, but this time engaged by Chinese entrepreneurs, in the forest exploitations in Eastern Sumatra, the so-called *pang long*, etc., etc. The author does not discuss either the particular aspect of the economic role of the Chinese which was the main source of the animosity against them as well as being a serious cause for the reluctance to abolish the pass-system and the zoning-system, viz. their function as money-lenders. Not a word is said about their — perhaps overrated — grip on the Indonesian population as owners of rice mills, who loaned money on the crop, or as dealers who sold on account; the term *tukang mindering* is not to be found in his pages.

Dr. Williams has likewise omitted to present the reader with a clear

picture of the organisation of the administration of the Netherlands Indies. "Residents" and "Directors" confront the reader all the time and especially in the notes, but he is nowhere told what were their functions and their authority. What is he to make of the "Director of Justice" (p. xiii and *passim*), if it is not explained that this was the permanent head of the Department of Justice! And the "Officer of Justice" must be a complete mystery to any outsider who cannot gather from the text that this was the Public Prosecutor. Even more serious is the inexplicable omission of any mention of the functions of the "Adv. Chin. Aff." and "Off. Chin. Aff." of pp. xiii and xiv, whose correspondence is constantly quoted in the notes. Not one word is said about these Officers for Chinese Affairs, trained linguists who were stationed as advisers in the most important residencies, both in Java and in the Outer Possessions, until in 1916 they were united in the newly established Office for Chinese Affairs in Batavia.

Professor Skinner does not pursue his statement (made on p. 356 of *JAS XX*) that "a full understanding and valid interpretation of . . . change must be grounded in a proper appraisal of the state of affairs prior to the onset of change". But it is this historical understanding which is lacking everywhere. It is apparent in the way in which the most important factor in the whole development of nationalist feelings among the Overseas Chinese has been neglected, i.e. the upsurge of nationalism, combined with a desire for modernisation, in China itself. Sun Yat-sen may have been "always a remote figure" (p. 171), but at least in 1909 the Soe Po Sia or Reading Clubs are said to have been "established to serve Sun" (p. 170), and from the description of these clubs (p. 103 ff.) it becomes clear that they were not only practically active by themselves, but that they were also closely linked with the Chinese Associations — the Tiong Hwa Hwee Koan — and the Chinese Chambers of Commerce! Granted, the relation between the nationalist awakening in China and that of similar movements among the Overseas Chinese was undoubtedly a two-way process (Sun Yat-sen's praise for the Overseas Chinese as the Mother of the Revolution may have been due to more than their financial support), but the strongest impulse, particularly in the Indies, came certainly from China. In this connection the role of the imperial commissioners (pp. 146—159) seems overrated, or rather: misconstrued. For the main, if not the only reason, for the imperial government to send these emissaries was to try and counteract the movements created by their revolutionary adversaries.

The same lack of historical understanding is apparent from the

author's facile adoption of the now fashionable "anti-colonialist" standpoint which automatically darkens the colours depicting any sin of omission or commission by the powers-that-were; save for the omission of the catch-words "imperialist oppression and exploitation" the book seems at times to have been written beyond the Iron Curtain. This strongly anti-Dutch bias permeates the whole book; there is hardly a page without a sneer on Dutch stupidity, arrogance, racist feelings etc. etc. It is even unconsciously but nevertheless symptomatically apparent in the mistranslation of the title of an article by a Dutch missionary, "Our duty in view of the present efforts . . . to restore Confucianism", which consequently becomes "Our call to oppose . . . the efforts" („Onze roeping tegenover . . .", p. 53, n. 45; p. 113, n. 3). The adoption of this standpoint has prevented the author from seeing, let alone appreciating, the views of the Netherlands Indies authorities. Quite apart from the disfavour with which they, as representatives of a colonial power in those days, looked upon nationalist movements, they could not fail to be alarmed by attempts which aimed at loosening the ties between the conglomerate population of Indonesia as a whole and one of its constituent parts, attempts which moreover tended to strengthen the dormant alien character of this part and to bring it within the sphere of influence of another nation! German attempts to quicken latent sympathies for the Fatherland among Americans of German descent did not meet with a hearty welcome from the U.S. Government either. Hence the introduction of the new nationality legislation of 1910, which made every person born in the Netherlands Indies a Netherlands subject; in this way it was expected to tie a large part of the Chinese population more closely to the Indies. Hence the establishment of the Dutch-Chinese schools, where Chinese language lessons were wittingly omitted from the curriculum, but where other courses were offered, with the same purpose of reinforcing local, not alien, ties.

Instead of enlarging this list, I prefer to conclude this review by repeating its first sentence: "This is in many respects a useful book". It does provide a considerable number of facts and dates, but its lack of historical knowledge and insight and its strong bias make it no more than a feeble contribution in a field of study which urgently demands a more competent treatment.

A. F. P. HULSEWÉ